

Fremsat den 9. oktober 2025 af Søren Egge Rasmussen (EL), Pelle Dragsted (EL), Peder Hvelplund (EL), Rosa Lund (EL), Trine Pertou Mach (EL), Leila Stockmarr (EL), Søren Søndergaard (EL), Victoria Velasquez (EL) og Mai Villadsen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om mindre kuld i svineavl

Folketinget pålægger regeringen senest medio 2026 at implementere dyrevelfærdslovens §§ 2 og 3 ved at

- indføre krav om, at der i avlsselskaber og besætninger både ved indkøb af genetik og egen avl skal anvendes et

avlsmål, hvor kuldstørrelse i gennemsnit svarer til antal patter hos søer, og

- sikre effektiv håndhævelse af, at kravet overholdes i både avlsselskaber og besætninger.

Bemærkninger til forslaget

Ifølge § 2 i lov om dyrevelfærd, jf. lovbekendtgørelse nr. 994 af 30. juni 2025 (herefter dyrevelfærdsloven) skal dyr »behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe«. Endvidere skal enhver, der holder dyr, ifølge § 3 i loven »sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer«.

Det Dyreetiske Råd kom i august 2025 med udtalelsen »Det Dyreetiske råd: Udtalelse om svineproduktion«. Det Dyreetiske Råd er nedsat af ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri med hjemmel i dyrevelfærdslovens § 38 og er bl.a. rådgivende for ministeren.

Det Dyreetiske Råd skriver bl.a.: »Som nævnt under de indledende principielle overvejelser har Det Dyreetiske Råd svært ved at se, at hold af svin i den konventionelle produktion lever op til intentionerne i dyrevelfærdslovens § 3 om at tage hensyn til dyrenes adfærdsmæssige behov. Rådet finder tilsvarende, at det er tvivlsomt, om dyrene med de nuværende konkrete krav til opstaldning beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe jf. dyrevelfærdslovens § 2. Det Dyreetiske Råd anbefaler derfor, at regler for hold af svin gennemgås med det formål at vurdere, om og i hvilket omfang grisenes adfærdsmæssige behov tilgodeses, og om de ydes tilstrækkelig beskyttelse mod forholdene nævnt i § 2. Det Dyreetiske Råd anbefaler videre, at denne evaluering, med inddragelse af opdateret dyrevelfærdsforskning, lægges til grund for justeringer i de lovmæssige mindstekrav, så der i højere grad lægges vægt på hensyn til dyrenes velfærd.« (»Udtalelse om svineproduktion«, side 23).

Rådet understreger, at dette og en effektiv håndhævelse er nødvendig for at rette op på årtiers kontinuerlige dyrevelfærdsproblemer.

Når det gælder avl, skriver Rådet bl.a.: »Det Dyreetiske Råd finder, at avlen i for lang tid har haft fokus på produktionsparametre, og at det er på høje tid at skifte fokus, så der fremadrettet tages mere hensyn til dyrene. Det Dyreetiske Råd anbefaler derfor en dyrevelfærdsmæssigt mere balance-ret avl, hvor der avles hen mod biologisk set mere velfungerende dyr, med fokus på naturlig adfærd og bevægelse, og hvor de ønskede avlsparemetre ikke giver problemer for dyrene. Rådet mener, at dette skal indgå med højeste prioritet i den målrettede avl for at sikre, at udviklingen sker inden for en rimelig tidshorisont. Avl for stærkere dyr må ikke bruges til at kompensere for begrænsede opstaldningsforhold eller andre former for produktionspres.« (»Udtalelse om svineproduktion«, side 34).

Rådet anbefaler, at »dette skal indgå med højeste prioritet i den målrettede avl for at sikre, at udviklingen sker inden for en rimelig tidshorisont«, og at der »fremadrettet er fokus på at avle sunde dyr, der selv kan passe deres unger, dvs.

der skal være fokus på kuldstørrelse og søernes moderegenskaber« (»Udtalelse om svineproduktion«, side 22).

Bekendtgørelsen om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af grise (bekendtgørelse nr. 105 af 3. februar 2025) fastslår i § 37, at der ikke må »anvendes naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der påfører eller kan påføre grise smerte, skade, lidelse, angst, varigt men eller væsentlig ulempe« og videre i § 38: »Der må ikke holdes grise, hvis det ikke ud fra grisens genotype eller fænotype med rimelighed kan forventes, at det kan ske uden at skade grisens sundhed eller velfærd«.

Bedre overlevelse for pattegrisene

På trods af dette er danske søer avlet til at føde formentlig verdens største kuld grise, hvilket medfører store lidelser for dyrene. I 2024 var kuldstørrelsen på 20,3 grise, og der døde over 25.000 pattegrise om dagen svarende til 21,7 pct. af alle pattegrise født i Danmark (»Landbrugets løftebrud: Fortsat 25.000 døde pattegrise om dagen«, dyrenesbeskyttelse.dk, den 26. juni 2025 og »Landsgennemsnit for produktivitet i produktionen af grise i 2024«, Seges Innovation for Landbrug & Fødevarer, den 19. juni 2025).

Grisene dør kort før, under eller efter fødsel, de fleste inden for de første to levedøgn. De store kuld betyder, at flere grise er små og svage allerede ved fødslen, herunder at ca. 20 pct. af de levendefødte grise er såkaldt delfingrise. Delfingrise, som har tilstanden IUGR (intrauterine growth retardation), er misdannede på grund af konkurrencen om næringsstoffer i fostertilstanden, og de er i øget risiko for ikke at klare sig (»Født svag«, dyrenesbeskyttelse.dk, den 22. februar 2022).

Selv om kuldene i gennemsnit er på 20,3 grise, er mange kuld langt større, og 25 til 30 grise er ikke usædvanligt, alt imens søernes yver kun har ca. 14 patter. De nyfødte grise er afhængige af råmælk og varme, men når der er stor konkurrence ved yveret og ikke plads til alle, dør mange af dem (»Evaluering af indsats for bedre dyrevelfærd for svin (2014-2020)«, Dyrenes Beskyttelse, 2022).

Den videnskabeligt funderede uafhængige rådgivning, der udgør Fødevareministeriets myndighedsberedskab, er også klar: »Hvis man ønsker en lavere dødelighed blandt pattegrisene, anbefaler jeg, at man bruger søer, som får færre og større pattegrise«, siger lektor Hanne Kongsted fra Aarhus Universitet (»Flere overlevende pattegrise: Mindre kuld er en løsning«, dca.au.dk, den 9. oktober 2024).

Bedre overlevelse for avlssøerne

For søerne medfører de store kuld en øget risiko for lange og komplicerede fødsler, og der er omfattende brug af ammesøer til de mange overskudsgrise, der må flyttes fra egen mor, eftersom hun umuligt kan opfostre dem alle. Ammesøer bliver endnu hårdere belastet end andre søer, bl.a. som følge af de forlængede fikseringsperioder. Sodødeligheden er over de seneste 30 år næsten firedoblet og slog i 2022 og

2023 rekord med 16,5 pct., mens den i 2024 var på 16,4 pct. (»Søer bukker under i hobetal«, dyrenesbeskyttelse.dk, den 10. januar 2025, og »Udviklingen i sodødelighed: Tal fra Svineflyttedatabasen 2024«, svineproduktion.dk, den 19. juni 2025). Søernes dødsårsager er mangeartede, men det høje produktionspres er en væsentlig faktor (»Dyrlæger siger fra: Stressede søer får for mange pattegrise og beroliges med guldbajere«, politiken.dk, den 19. november 2024).

»Hvis vi satsede på søer, som fødte færre pattegrise, vil det rent logisk kunne reducere problemerne med, at der ligger så mange pattegrise i søerne, som ikke er kommet ud. I forvejen bliver søerne udmattet af de her langtrukne faringer med så mange pattegrise, og det kunne være en idé at stoppe med at avle dem så ekstremt, at de skal føde så mange grise«, siger lektor Hanne Kongsted, Aarhus Universitet til Politiken (»Forskere har obduceret døde grise: »Det kunne være en idé at stoppe med at avle dem så ekstremt««, politiken.dk, den 7. februar 2025).

Der mangler ikke viden, kun handling

Avl for stadigt større kuld har stået på i flere årtier og har længe været et kontroversielt dyrevelfærdsmæssigt problem. I 2010 bad den daværende resortminister første gang myndighedsberedskabet ved Aarhus Universitet om en videnskabelig redegørelse (»Pattegrisdødelighed i DK – Muligheder for reduktion af pattegrisdødeligheden i Danmark«, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet, 2010). Den slog fast, at det er avlen, der fører til de store kuld, og at disse er forbundet med lidelse for dyrene. Selv om det er 15 år siden, har det ikke ført til en indsats mod ekstrem avl, som ville øge beskyttelsen af dyrene i henhold til dyrevelfærdsloven, som det påpeges i Det Dyreetiske Råds aktuelle udtalelse.

Senest har Den Danske Dyrlægeforening, Dyrenes Beskyttelse og DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet, som er ministerens forskningsbaserede myndighedsberedskab på dyrevelfærd, i 2024 alle anbefalet en reduktion af kuldstørrelsen af hensyn til dyre-

nes overlevelse og velfærd (»Den Danske Dyrlægeforenings (DDD) forslag til at forbedre pattegriseoverlevelsen i de danske grisebesætninger«, ddd.dk, den 31. juli 2024, »Dyrenes aftale? Millioner af døde pattegrise lades i stikken«, dyrenesbeskyttelse.dk, den 16. april 2024 og »Flere overlevende pattegrise: Mindre kuld er en løsning«, dca.au.dk, den 9. oktober 2024).

Ligesom det er muligt at avle for større kuld, er det naturligvis muligt at avle for mindre kuld og således opnå en kuldstørrelse, der svarer til søernes mulighed for at opfostre deres unger. Det er vist af det hollandsk-norske avlsfirma Topigs Norsvin, hvis genetik de senere år har vundet indpas i den økologiske svineproduktion. Et studie har vist, at grisene fødes større og dødeligheden er lavere, hvilket betyder, at der fravænnenes lige så mange grise, som når, der bruges dyr med DanBredgenetik, som er den mest udbredte i dansk svineproduktion (»Changes in piglet and litter characteristics across parities in two highly prolific sow hybrids in an outdoor organic herd«, Animal Science Journal, årgang 94, nr. 1, 2023).

Dyrevelfærdsloven har til formål at beskytte det enkelte dyr. Dyrevelfærdsloven gælder således også, når erhvervsøkonomiske interesser trækker i den modsatte retning. Det har ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri i 2023 bekræftet i et svar til Miljø- og Fødevareudvalget, hvor han helt kort svarede: »Dyrevelfærdsloven skal selvsagt overholdes« (Miljø- og Fødevareudvalget, B 10 – svar på spørgsmål 14, folketingsåret 2023-24).

Med dette forslag følges op på Det Dyreetiske Råds anbefaling om at implementere dyrevelfærdsloven gennem revideret lovgivning, hvilket som anbefalet af rådet skal følges op af en effektiv håndhævelse. Det er nødvendigt for at gøre op med, at erhvervsmæssige interesser i ekstrem avl kombineret med manglende implementering og håndhævelse af lovgivningen har ført til netop den »smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe«, som det er dyrevelfærdslovens erklærede formål at forhindre.

Skriftlig fremsættelse

Søren Egge Rasmussen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om mindre kuld i svineavl.

(Beslutningsforslag nr. B 13)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.